

Nr 137

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående den statliga exportkreditgarantiverksamheten; given Stockholms slott den 3 april 1964.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att maximibeloppet för exportkreditgarantivning på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling ökas från 500 till 800 milj. kr.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 april 1964.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga om *den statliga exportkreditgarantiverksamheten* samt anför därvid följande.

Gällande bestämmelser

Statsgaranti för att täcka förlust i samband med export m. m. meddelas jämlikt bemyndigande, som senast lämnats av 1963 års riksdag (prop. 1963: 93; SU 58; rskr. 167). Maximibeloppet för statens betalningsansvar är för närvarande 3 000 milj. kr.

Vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling kan i överensstämmelse med beslut av 1962 års riksdag (prop. 1962: 100; SU 138; rskr. 316) garantier lämnas på särskilt gynnsamma villkor. För dessa s. k. u-garantier har inom den totalram som fastställts för exportkreditgarantivningen reserverats ett maximibelopp, som numera enligt beslut av 1963 års riksdag utgör 500 milj. kr.

Inom den fastställda ramen har Kungl. Maj:t efter hand ställt erforderliga belopp till exportkreditnämndens förfogande för garantigivning. Genom beslut denna dag har Kungl. Maj:t friställt hela det maximibelopp, som reserverats för u-garantier.

För u-garantier gäller riktlinjer som fastställts av Kungl. Maj:t den 12 oktober 1962. Enligt dessa bör exporten, som exempelvis kan avse kapitalvaror eller tjänster i form av entreprenad- eller konsultverksamhet, vara av betydelse för u-landets ekonomiska och sociala framåtskridande och i förekommande fall stå i samband med projekt som ingår i landets utvecklingsprogram. Nämnden kan efter prövning i varje enskilt fall tillämpa för u-landet gynnsammare villkor i fråga om kredittidens längd m. m. än som normalt tillämpas av nämnden.

Exportkreditnämndens framställning

I skrivelse den 6 mars 1964 har *exportkreditnämnden* tagit upp frågan om ökning av gällande rambelopp för u-garantier.

Till belysning av hur nämndens engagemang avseende u-garantier utvecklat lämnar nämnden följande uppgifter beträffande dels de i utsikt ställda respektive utfärdade garantibeloppen vid utgången av vart och ett av kvartalen sedan u-garantiernas tillkomst samt den 29 februari 1964, dels förändringarna i det totala garantiansvaret för dessa garantier mellan de olika tidpunkterna.

Tidpunkt	Nämndens garantiansvar avseende u-garantier (milj. kr.)			
	På grund av i utsikt ställda garantier (utfästelser)	På grund av utfärdade garantier (förbindelser)	Summa	Ökning i jämförelse med närmast föregående tidpunkt
31/12 1962	2	—	2	
31/3 1963	69	—	69	67
30/6 1963	100	—	100	31
30/9 1963	107	1	108	8
31/12 1963	282	1	283	175
29/2 1964	318	1	319	36

I enlighet med de av Kungl. Maj:t den 12 oktober 1962 meddelade direktiven har nämnden vid ifrågavarande garantigivning tillämpat för u-landet gynnsammare villkor i fråga om betalningsmodaliteter än som normalt tillämpas i nämndens verksamhet. Kredittider har godtagits som överstigit eljest gällande gränser. Som regel har kredittiden uppgått till 7 à 10 år mot normalt högst 5 år. I flera fall har vidare garanti beviljats ehuru förskottsbelopp understigit vad som eljest krävs eller t. o. m. helt saknats. Även med avseende på riskbedömningen har nämnden tillämpat liberalare principer då det gällt u-garantier. I flera fall har sålunda garanti medgivits, ehuru engagemanget på vederbörande land härigenom kommit att överstiga vad nämnden eljest skulle ha godtagit.

Såsom framgår av de lämnade uppgifterna avser nämndens engagemang beträffande u-garantier för närvarande praktiskt taget uteslutande i utsikt ställda garantier (garantiutfästelser), medan ansvaret på grund av slutligt utfärdade garantier (garantiförbindelser) är obetydligt. Den stora andelen garantiutfästelser torde i viss mån kunna förklaras av att u-garantier lämnats endast under en relativt kort tid. Enligt nämnden torde det emellertid kunna förutses att även på längre sikt garantiutfästelserna kommer att utgöra den alldeles övervägande delen av engagemanget vad gäller u-garantier. I fråga om normala garantier upptar för närvarande utfästelserna un-

gefar två tredjedelar av motsvarande totalengagemang. Bland annat på grund av exportobjektens storlek och den ofta större internationella konkurrensen, som gör att köparna behöver längre tid för att fatta beslut, kan man i fråga om u-garantier förutse att den relativa andelen utfästelser kommer att vara än större. För att möjliggöra en viss faktisk garantigivning på u-länderna anser nämnden det därför nödvändigt att ha en garantiram som högst väsentligt överstiger vad som i och för sig motsvaras av det reella garantiansvaret.

Den tid, under vilken u-garantier hittills beviljats, får betraktas som en försöksperiod. Nämndens förpliktelser på grund av sådana garantier har huvudsakligen uppkommit under senare delen av denna period och omfattar ett relativt fåtal affärer. Den erfarenhet av verksamheten som hittills vunnits är därför begränsad. För att ej riskera att det blir nödvändigt avbryta u-garantigivningen enligt nu tillämpade principer är det erforderligt att höja det belopp, som riksdagen anvisat för sådana garantier. Någon säker grund för att bedöma vilket behov av medel för detta ändamål som kan uppstå föreligger icke. Om ett belopp av 800 milj. kr. reserverats för u-garantier torde enligt nämnden det totala rambeloppet 3 000 milj. kr. för närvarande icke behöva ökas. Sätts beloppet däremot högre, ifrågasättes om utrymmet för ytterligare normal garantigivning är tillräckligt.

Nämnden ifrågasätter om icke åtgärder bör vidtas för att höja det belopp som reserverats för u-garantier.

Departementschefen

I samband med att riktlinjerna för det svenska utvecklingsbiståndet underställdes 1962 års riksdag ansågs det föreligga behov av att, oberoende av de allmänna principer som tillämpas vid den statliga exportkreditgarantiverksamheten, kunna stödja export till u-länder som från biståndssynpunkt är särskilt önskvärd. I detta syfte gjordes det därför möjligt att vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling tillämpa gynnsammare villkor, t. ex. i fråga om kredittidens längd, än som i övrigt sker. För ändamålet reserverades till en början ett belopp av 200 milj. kr. Genom beslut av 1963 års riksdag höjdes ramen för dessa u-garantier till 500 milj. kr., samtidigt som maximibeloppet för den totala exportkreditgarantigivningen fastställdes till 3 000 milj. kr.

Under senare tid har u-garantier lämnats eller ställts i utsikt i allt större omfattning. Det är därför möjligt att ramen för dessa garantier inom kort kommer att vara utnyttjad. De exportaffärer som kommer i fråga för u-garantier avser ofta mycket stora projekt, exempelvis större fabriksanläggningar och vattenkraftsanläggningar. Kreditbeloppen för dylika projekt är så stora att ett fåtal ytterligare projekt kan komma att ta hela det nu kvarstående beloppet i anspråk.

Lämnandet av u-garanti innebär otvivelaktigt en högre grad av risktagande än vad som är fallet vid den övriga exportkreditgarantivningen. Vid u-garantiernas tillkomst förutsattes att, om denna garantiverksamhet kommer att medföra förlust, riksdagen i särskild ordning skall anvisa medel för dess täckande. I överensstämmelse med u-garantivningens natur torde dylika medel böra redovisas som en form av utvecklingsbistånd. Bland annat mot denna bakgrund är det viktigt att garantivningen sker på ett sådant sätt att en olämplig fördelning av garantierna på olika länder inte uppkommer.

Vid bedömningen av ramen för u-garantier bör beaktas att det reella risktagandet begränsas därav att i ramen för u-garantier inräknas ej endast utfärdade garantier utan även garantiutfästelser, d. v. s. i utsikt ställda garantier. Såsom framgår av exportkreditnämndens framställning resulterar erfarenhetsmässigt endast en mindre del av utfästelserna i garantiförbindelser.

Utfästelserna belastar sålunda garantiramen även om affär inte kommer till stånd. Detta problem är särskilt stort när det gäller u-garantierna, eftersom dessa i hög grad avser stora projekt, vilka ofta kräver avsevärd tid för förhandlingar med köparen. Utrymmet för garantivningen begränsas härigenom. Exportkreditnämnden bör hålla sin uppmärksamhet riktad på detta förhållande och på möjligheten att begränsa den tid garantierna är ställda i utsikt. Erfarenheten av den hittillsvarande u-garantivningen får emellertid anses vara alltför ringa för att redan nu påkalla åtgärder. I den mån utvecklingen så kräver förutsätter jag att nämnden överväger erforderliga ändringar i gällande praxis.

Även om ett belopp av 800 milj. kr. reserveras för u-garantier finns det enligt exportkreditnämnden inom ramen för det belopp av 3 000 milj. kr. till vilket statsgaranti får lämnas för exportkredit tillräckligt utrymme för ytterligare normal garantivning. Någon höjning av ramen för det totala beloppet skulle enligt denna bedömning inte vara erforderlig. De av nämnden utfärdade och i utsikt ställda normala garantierna uppgick den 29 februari 1964 till 1 380 milj. kr. jämfört med 1 346 milj. kr. vid motsvarande tidpunkt förra året. En omständighet som bör beaktas i detta sammanhang är att — samtidigt som efterfrågan på u-garantier stigit — de normala garantierna för export till u-länder minskat, från 634 milj. kr. den 28 februari 1963 till 508 milj. kr. ett år senare.

U-garantierna torde ha en viktig uppgift att fylla när det gäller att underlätta för u-länderna att få tillgång till varor av väsentlig betydelse för deras ekonomiska utveckling. Dessa garantier är särskilt ägnade härför eftersom de lämnas på villkor som i mindre grad än vad som är fallet beträffande normala garantier belastar u-ländernas betalningsbalanser. Jag fäster därför särskilt avseende vid att tillräckliga resurser står till förfogande för u-garantier.

Den fortsatta efterfrågan på u-garantier är givetvis svår att bedöma, bl. a. med hänsyn till att de funnits endast under begränsad tid. Starka skäl talar emellertid för en ökning av ramen för dessa garantier. I överensstämmelse med exportkreditnämndens förslag vill jag därför förorda att maximibeloppet för u-garantier ökas från 500 till 800 milj. kr. Någon höjning av den totala ramen för exportkreditgarantier av 3 000 milj. kr. torde däremot för närvarande icke vara påkallad.

Liksom tidigare bör det ankomma på Kungl. Maj:t att inom den fastställda ramen efter hand ställa erforderliga belopp till exportkreditnämndens förfogande för garantigivning. Härigenom kan utvecklingen på området följas fortlöpande och särskilda åtgärder vidtagas om så erfordras.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att inom ramen av det belopp av 3 000 milj. kr., till vilket staten må åta sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit, ett belopp av 800 milj. kr. reserveras för garantigivning på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Torsten Westlund